

Kultuuriministeerium

Meediateenuste seaduse sätestatud
puudega inimeste audiovisuaalmeedia
teenustele ligipääsu regulatsiooni
rakendamise analüüs

August 2025

Sisukord

1.	Analüüsi taust ja eesmärk	2
2.	Analüüsi metoodika	2
3.	Õiguslik regulatsioon ja senised tegevused.....	2
4.	Hetkeolukord	4
4.1	Eesti Rahvusringhääling	4
4.2	Erameedia.....	5
4.3	Sideettevõtjatest meediateenuste osutajad.....	8
5.	Tegevuskavad	9
5.1	Eesti Rahvusringhääling	9
5.2	Erameedia.....	10
5.2.1	Duo Media Networks OÜ	10
5.2.2	AS All Media Eesti	10
5.2.3	Nishikanalid	11
6.	Huvirühmade tagasiside	11
7.	Kokkuvõtte ja järgnevad tegevused.....	12

1. Analüüsi taust ja eesmärk

Käesoleva analüüsi koostamise vajadus tuleneb meediateenuste seaduse (MeetS) §-st 65³, mille kohaselt Kultuuriministeerium analüüsib koostöös Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga (TTJA) hiljemalt 2024. aastal MeetS seaduse §-s 23 sätestatud puudega inimeste audiovisuaalmeedia teenustele ligipääsu regulatsiooni rakendamise mõju ja tulemuslikkust.

MeetS § 23 reguleerib puudega inimeste ligipääsu audiovisuaalmeedia teenustele nähes ette audiovisuaalmeedia teenuse osutaja kohustuse muuta järk-järgult proportsionaalsete meetmete abil oma teenus ligipääsetavaks puudega inimestele, kasutades selleks subtiitreid, viipekeelset tõlget, kirjeldustõlget, eraldi audiokanaleid, teleteksti ja teisi lisateenuseid, mis võimaldavad puudega inimestel pakutavat teenust kasutada. Lisaks tuleneb nimetatud paragrahvist audiovisuaalmeedia teenuse osutaja kohustus ligipääsetavuse tegevuskava koostamiseks. Tegevuskava peab sisaldama jooksvaks kalendriaastaks ja sellele järgnevas kolmeks aastaks kavandatud puudega inimeste teenusele ligipääsu parandavate tegevuste kirjeldust ja teostamise aega ning planeerima nende tegevuste elluviimiseks vajalikud vahendid. Audiovisuaalmeedia teenuse osutaja peab esitama Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile igal aastal 15. veebruariks eelnimetatud ligipääsetavuse tegevuskava ja andmed tegevuskava täitmise kohta andmete esitamisele eelnenud kalendriaastal.

2. Analüüsi metoodika

Analüüsi aluseks on meediateenuste osutajate poolt TTJA-le esitatud ligipääsetavuse tegevuskavad ja andmed nende täitmise kohta. Tegevuskavadele ja andmetele tuginedes hinnatakse teleprogrammides ja osalt ka tellitavates audiovisuaalmeedia teenustes rakendatud meetmeid ning nende mõju ja tulemuslikkust. Samuti käsitleb analüüs tehtut Riigikantselei Ligipääsetavuse rakkerühma audiovisuaalmeedia arutelude lõppraportis sõnastatud eesmärkide vaates¹.

Analüüs annab ülevaate senistest tegevustest ja nende tulemuslikkusest. Analüüsis on toodud ka huvirühmade tagasiside.

3. Õiguslik regulatsioon ja senised tegevused

Eestis on audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavuse tagamisel lähtutud MeeTS-st, mille regulatsiooni üheks eesmärgiks on tagada, et audiovisuaalmeedia teenused oleksid ligipääsetavad võimalikult paljudele, sealhulgas nägemis- ja kuulmispuuetega inimestele, ning teiseks eesmärgiks edendada võrdsust teabe ja kultuurisisu tarbimisel.

Täpsemalt näeb MeetS § 23 lõige 1 ette, et meediateenuste osutajad peavad järk-järgult ja proportsionaalsete meetmetega tagama audiovisuaalmeedia teenustele

---

¹ https://www.riigikantselei.ee/ligipaasetavus?view_instance=0&current_page=1

ligipääsetavuse, kasutades selleks subtiitreid, viipekeelset tõlget, kirjeldustõlget, audiosubtiitreid, eraldi audiokanaleid ja teisi lisateenuseid, mis võimaldavad puudega inimestel pakutavat teenust kasutada. Nimetatud ülesande täitmise hindamiseks peavad Eesti meediateenuste osutajad TTJA-le iga aasta 15. veebruariks esitama jooksvaks kalendriaastaks ja sellele järgnevas kolmeks aastaks kavandatud ligipääsetavuse tegevuskavad ja andmed tegevuskava täitmise kohta andmete esitamisele eelnenud kalendriaastal.

2025. aastal esitas tähtjaks nõutud aruanded (tegevuskava ja andmed) korrektsel kujul 7 meediateenuste osutajat. 3 teleprogrammi (Viasat Kino Megahit EU, Viasat Kino World EU ja Viasat Serial EU) kohta on esitatud põhjendus aruande puudumise kohta.

Aruannete esitamisega seotud probleeme, mille lahendamine nõuab TTJA-lt täiendavat lisatööd, esines ka varasematel aastatel.

Analüüsi koostamise seisuga on 2024.a. tegevuste aruanne esitatud 47 teleprogrammi ja 6² tellitava audiovisuaalmeedia teenuse kohta. Tegevuskavad aastateks 2025-2028 on esitatud 49 telekanali kohta.

Telekanalid esitavad ligipääsetavuse aruanded TTJA poolt etteantud vorm alusel (Lisa 1), milles tuuakse välja peamised programmikategooriad ja kasutatavad ligipääsetavuse tõstmise lahendused.

Vormi alusel ei nõuta eraldi informatsiooni esitamist eestikeelsete saadete subtiitrite kohta, mistõttu on telekanalid esitanud informatsiooni kõigi saadete, seal hulgas ka võõrkeelsete filmide ja seriaalide subtitreerimise kohta. Samas on võõrkeelsete saadete tõlkimine eesti keelde televisiooni loomulik osa, mis tuleneb telekanalite ärielistest eesmärkidest ning keeleseadusest. Nimetatud seadus näeb ette, et audiovisuaalse teose, sealhulgas saate ja reklaami avalikul esitamisel ja edastamisel tagab audiovisuaalmeedia teenuse osutaja või ettevõtja, et võõrkeelsele tekstile on lisatud sellele sisult ja vormilt vastav eestikeelne tõlge (§ 18 lg 1). Seega on kõigi Eesti telekanalite hankeprogrammid läbi aastakümnete täies mahus eesti keelde tõlgitud. Tõlked eesti keelde on üldiselt esitatud subtiitritena. Lastele suunatud programmide, mõnede seriaalide ja dokumentaalfilmide puhul kasutatakse subtiitrite asemel heli dubleerimist (nn pealelugemist, mis ei ole audiosubtiiter, vaid eraldiseisev heliriba). Programmide selline tõlkimine eesti keelde on telekanalite tavapärane tegevus, mida ei saa lugeda täiendavaks panuseks ligipääsetavuse parandamisse. Eelkõige puudutab see kõiki seriaali-/filmikanaleid (19, neist lastekanalid 3) ja nõudevideo platvormidel (4) pakutavat välismaist sisu. Vähesel määral on eesti keelde tõlkimist kasutatud ka muusikakanalites (3).

---

² Telia, Elisa videolaenus Go3 ja ERR-i kolm tellitatavat teenust: Jupiter.err.ee; lasteekraan.err.ee; arhiiv.err.ee

Teleprogrammide ja nõudevideo platvormide ligipääsetavuse sisuliseks suurendamiseks sõnastas Riigikantselei Rakkerühma raport rea ettepanekuid³. Teleprogrammide kontekstis on nägemis- ja kuulmispuudega inimestel ligipääsetavuse parandamiseks kolm suuremat ootust:

- Kõik eestikeelsed uudistesaadet peaksid olema 100% varustatud valitavate subtiitritega. Ka ülejäänud saatekategoriad (sh päevakajalised saated, Eesti mängufilmid, meelelahutussaated, dokumentaalfilmid jne) peaksid olema võimalikult suures mahus subtitreeritud.
- Avalikkusele eeldatavalt suurt huvi pakkuvate suursündmuste ülekanded (laulu- ja tantsupidu, presidendi vastuvõtt, peaministri ja riigikogu esimehe pöördumised, jms) on varustatud viipekeelse tõlkega.
- Eesti mängufilmidel ja suursündmuste ülekannetel on olemas kirjeldustõlge.

Nende eesmärkide täitmisel on kõige suuremaid edusamme teinud ERR ja Duo Media Networks OÜ.

Eesti suurimad teleteenuste pakkujad – ERR (ETV, ETV2 ja ETV+ ning jupiter.ee) ja Duo Media Networks OÜ (Kanal 2, Duo 3 jt – kokku 13 kanalit) – on koostöös Eesti Keele Instituudiga (EKI) rakendanud eestikeelsete saadete puhul AI-tehnoloogiat valitavate subtiitrite automaatseks genereerimiseks. Sel viisil loodud subtiitrid jäävad küll n-ö käsitsi loodud subtiitritele veel mõnes kohas oma kvaliteedis alla, kuid pakuvad siiski hea võimaluse oluliselt suurendada vaegkuuljatele ligipääsetavate telesaadete mahtu.

4. Hetkeolukord

4.1 Eesti Rahvusringhääling

Eesti Rahvusringhääling (ERR) on teleprogrammide ligipääsetavuse osas teinud tänu uute tehnoloogiate rakendamisele suure arenguhüppe. Tabelis 1 on toodud ülevaade kui suur protsent saadetest oli 2024. aastal varustatud erinevate ligipääsetavust võimaldavate lahendustega.

	Subtiitrid (%)	Viipekeelne tõlge (%)	Kirjeldus-tõlge (%)	Audiosubtiitrid (%)	Eraldi audiokanal (%)
Uudistesaadet	95	1	0	0	100

³ <https://www.riigikantselei.ee/ligipääsetavus>

Päevakajalised saated	95	1	0	95	100
Meelelahutussaated	95	0	1	95	100
Sarjad	98	0	0	98	100
Mängufilmid	98	0	0	98	100
Dokumentaalfilmid	75	0	0	98	100
Lastesaated	20	0	0	0	100
Muud saated	70	0	0	0	100

Tabel 1. ETV ja ETV2 saadete ning tellitavate teenuste (jupiter.err.ee, lasteekraan.err.ee) ligipääsetavuse koond.

Automaatsete valitavate subtiitrite, audiosubtiitrite ning eraldi audiokanaliga on ETV ja ETV2 saadete ning tellitavate teenuste puhul tänu AI-tehnoloogia kasutusele võtule jõutud ratsionaalse maksimumini. Regulaarsetest saadetest on viipekeelse tõlkega varustatud üks igapäevane uudistesaade, mis on ka ainus viipekeelse tõlkega varustatud uudistesaade Eesti telekanalites. Viipekeelset tõlget kasutatakse ka suursündmuste ülekannete juures (nt Eurovisioon, laulu- ja tantsupidude ülekanded, Vabariigi Presidendi kõned jt). Laulu- ja tantsupidude ülekannete ning veel mõnede eriprojektide juures pakutakse vaegnägijatele kirjeldustõlget. Siiski on nendega varustatud saadete osakaal kogu programmis tagasihoidlik.

AI tehnoloogia pakub palju uusi innovaatilisi võimalusi ja juba on loodud ka automatiseeritud ingliskeelse viipekeelse tõlke rakendusi. Ekspertide hinnangul võtab siiski kvaliteetse eestikeelse viipekeelse automatiseeritud rakenduse (robotviipeleja) välja töötamine veel aega. Kuni sellise rakenduse kasutusele võtuni piirab viipekeelse tõlke pakkumiste mahu suurendamist nii rahaliste kui ka inimressursside nappus. Kirjeldustõlkega on lisaks eelpool mainitud ülekannetele varustatud ka osad uuematest Eesti mängufilmidest. Kirjeldustõlkega filmide ja muu sisu pakkumise mahu suurendamise võimalused sõltuvad eelkõige ligipääsetavuse parandamiseks suunatud riikliku rahastuse suurusest.

ERRi tellitavate teenuste ligipääsetavus areneb ja on kättesaadav samas rütmis lineaarkanalite ETV, ETV2 ja ETV+'iga ning on üldjoontes samas mahu. Kasutusel on samas mahu toimetatud ja automaatsubtiitrid, helilised subtiitrid ning kirjeldustõlge. Viiplemisega saateid võib olla üksikuid rohkem, arvestades, et viipekeelse tõlkega saade võib olla esitatud üksikjuhtumitel üksnes veebikanalil.

4.2 Erameedia

Duo Media Networks OÜ 2024.a. aruande kohaselt on 30% Kanal 2 kõigist saadetest varustatud automaatselt genereeritud valitavate subtiitritega. (30% sisse ei ole

arvestatud tavapärase välismaise hankeprogrammi subtitreerimist ja/või audiodublaaži.)

	Subtitreeritud sisu maht (%)
Uudistesaated	30
Päevakajalised saated	30
Meelelahutussaated	30
Sarjad	30
Mängufilmid	30
Dokumentaalfilmid	30
Lastesaated	30
Muud saated	30

Tabel 2. Kanal 2 programmikategooriate ligipääsetavus.

Kanal 2-e valitavatele subtiitritele lisaks Duo Media Networks OÜ oma telekanalitel muid ligipääsetavust parandavaid lahendusi ei paku.

Ettevõtte viiel teisel telekanalil (Duo3, Duo4, Duo5 Filmzone, Filmzone Plus) valitavate subtiitrite võimalus puudub. Välismaise hankeprogrammi tõlget pakutakse 'sissepõletatud' subtiitrite vahendusel. Kolmel laste- ja noortekanalil (Kidzone mini, Kidzone Max, Smartzone) pakutakse tõlget eesti keelde audiodublaaži vahendusel. Eesti Kanali ligipääsetavuse kohta info puudub. Muusikakanalis MyHits ei ole tõlkimist vajavaid saateid.

Duo Media Networks OÜ omanikega seotud Kids Programming OÜ seadis 2023.a. tegevuskavas eesmärgiks lisada telekanalil NOW SERIES sarjadele, lastesaadetele ja muudele saadetele vähemalt 5% ulatuses audiosubtiitrid. 2023.a. aruande alusel varustati audiosubtiitritega saated 10% saadetest.

Samas väidab ettevõtte oma 2024. aasta aruandes, et "seoses endiselt toimuva täiemahulise sõjaga, ei olnud võimalik 2024. aastal käivitada planeeritud audiosubtiitrid telekanalitel, sest käibevahendite kättesaadavus Ukrainast on väga keeruline. Käesoleval aastal (st 2025.a.) on plaanis käivitada valitavad subtiitrid kasutades AI-tehnoloogiaid, kuna esialgsete arvutuste baasil tundub see odavam."

Selle vastuolulise informatsiooni puhul jääb selgusetuks kas 2023.a. puhul oli tegemist ikkagi audiosubtiitritega või on tegemist (näiteks lastesaadete) audiodublaažiga.

Eesti suuruselt kolmanda meediaettevõtte **AS All Media Eesti** aruandest ei selgu täpsemalt konkreetset ligipääsetavuse parandamiseks tehtu.

	Subtitreeritud sisu maht (%)	Audiosubtiitrid (%)
Uudistesaaetud	5	
Päevakajalised saated	13	
Meelelahutussaadetud	2	
Sarjad	30	25
Mängufilmid	96	
Dokumentaalfilmid	5	
Lastesaaetud	8	92
Muud saated	4	

Tabel 3. TV3 programmikategooriate ligipääsetavus.

Tabelis 3 toodud andmetest võib välja lugeda, et audiosubtiitrite all on toodud lastesaadete ja sarjade eestikeelse dublaaži näitaja, mitte aga aruande mõistete definitsiooni kohaselt subtiitrite esitamine heliliselt. Mängufilmide 96% ja sarjade 30% näitajad viitavad tavapärasele hankeprogrammi subtitreerimisele, mitte valitavate subtiitrite pakkumisele.

Esitatud tegevuskavas AS All Media Eesti toetab ja lubab ligipääsetavuse suurendamist, kuid toob välja eesmärgini jõudmist takistavad järgmised tegurid.

1) *Jätkuvalt on eesmärgiks arendada tehnilist võimekust automaatsete subtiitrite genereerimiseks, mis võimaldaks lisada erinevatele saadetele, näiteks uudistele, automaatselt loodud subtiitrid. Kahjuks ei ole aga automaatsete subtiitrite kvaliteet piisavalt kõrge ja vastavuses kaasneva kuluga, mistõttu nende kasutuselevõtt algselt planeeritust on viibinud. Sobiva lahenduse leidmisega tegeletakse kogu TV3 grupi tasandil.*

2) *Lisaks oleme võtnud sihiks luua tehniline võimekus viipekeelse tõlke lisamiseks päevakajalistele otseülekannetele, eriti uudistele. Siiani on peamiseks takistuseks olnud kogu majandust puudutav langus ning sellest tulenevad rahalised põhjused.*

Go3 piirdub oma kanalites (Go3 Films, Go3 Sport Open, Go3 Sport 1, Go3 Sport 2) tavapärase teleprogrammide tõlkega. Ligipääsetavust parandavaid lahendusi, nagu näiteks valitavad subtiitrid, audiosubtiitrid, viipekeelne või kirjeldustõlge, ei pakuta.

2024.a. aruandes toob ettevõtte välja, et proovitakse leida võimalust vaatajale samaaegselt nii heli dubleerimise kui ka subtiitrite valimiseks, kuid seda piirab tehnilise võimekuse puudumine.

V World North Europe OÜ vahendataval seitsmel Viasat-i telekanalil (Epic Drama EU, Viasat Explorere EU, Viasat History EU, Viasat Nature EU, Viasat Kino EU, Viasat

Kino Action EU, Viasat Kino Comedy EU) on olemas tavapärased eestikeelsed subtiitrid. Aruande kohaselt on kõigil programmidel täies mahus olemas ka audiosubtiitrid ning eraldiseisev audiokanal. Kanalid edastavad ainult rahvusvahelist hankeprogrammi, eestikeelne originaaltoodang puudub.

4.3 Sideettevõtjatest meediateenuste osutajad

Telia Eesti AS telekanali **Inspira** saadetele on ligipääsetavus tagatud järgmiselt:

	Subtiitrid (%)	Audiosubtiitrid (%)	Eraldi audiokanal (%)
Meelelahutussaated	10	10	10
Sarjad	80	80	80
Mängufilmid	90	90	90
Dokumentaalfilmid	80	80	80

Tabel 4. Telia Inspira ligipääsetavus programmikategooriate lõikes. (Inspira programmis teised saatekategoriad – uudised, lastesaated jms puuduvad.)

Telia kasutab ligipääsetavuse tagamiseks tasuta tarkvara, mis integreeriti süsteemi majasisese tööga.

Elisa Eesti AS televisiooniteenuse ligipääsetavus.

	Subtiitrid (%)	Kirjeldustõlge (%)	Audiosubtiitrid (%)	Eraldi audiokanal (%)
Sarjad	20	10	10	10
Muud saated	20	10	10	10

Tabel 5. Elisa telekanali ligipääsetavus programmikategooriate lõikes. (Elisa televisiooniteenuse programmis teised saatekategoriad – mängufilmid, uudised, lastesaated jms puuduvad.)

Elisa kasutab ligipääsetavuse tagamiseks IT- ja arendusosakonna poolt rakendatud AI-tehnoloogiat.

Aruanded ja tegevuskavad esitanud ülejäänud **nišikanalite**⁴ aruannete ühiseks jooneks on ligipääsetavuse suurendamisele suunatud erilahenduste puudumine. Reeglina on aruannetes esitatud hankeprogrammi tavapärase subtitreerimise ja/või audiodublaaži mahud. Arvestades nende ettevõtete äritegevuse võrdlemisi väikest

⁴ MTÜ AB Video (TVN), Orsent OÜ (Orsent TV), Central Media Distribution OÜ (Fashion & Style 4K, Classic Music, Hollywood HD), DanceTelevision OÜ (DanceTelevision TV, EthnoTV OÜ (ETNOTV), United Broadcasting Network OÜ (Dla Ciebie), ALO-TV OÜ (ALO-TV)

mahtu on isegi AI- tehnoloogial põhinevate rakenduste kasutuselevõtt majanduslikult raske ülesanne.

5. Tegevuskavad

5.1 Eesti Rahvusringhääling

Ligipääsetavuse parandamiseks näeb ERR oma tegevuskavas ette järgmisi samme.

- Automatiseeritud subtiitrite kvaliteedi parandamine. Lähiajal on kavas liita saadetes kokku nii toimetatud kui ka praegu otse-eetris loodav automaatsubtiitrid.
- Viipekeelse tõlkega varustatud saadete mahu kasvatamine. Tänane prioriteet on varustada riigi- ja rahvuspühade eriprogramm viipekeelse tõlkega. Suurema mahuhüppe takistuseks on täiendavate rahaliste vahendite puudumine. Viipekeelse maht võib siiski lähiaastatel hüppeliselt kasvada tänu uutele tehnoloogiatele (nt robotviipeleja).
- Kirjeldustõlkega suursündmuste otseülekannete arvu suurendamine.
- Kirjeldustõlkega meelelahutusliku sisu mahu kasvatamine. Plaanis on toota kirjeldustõlkega varustatud meelelahutusliku sisuga lühisari.
- Audiosubtiitrite häälte ja häälduse täiustamine. Koostöös EKI-ga täiendatakse ja parandatakse audiosubtiitrite n.-ö kõneroboti "sõnakasutust".
- ETV+ ja jupiterpluss.err.ee. venekeelne automaatsubtiitrite tarkvara lahendus jõuab kasutusse praeguse teadmise kohaselt pärast 2027. aastat. Venekeelsetele uudiste- ja päevakajasaadetele on veebiplatvormil lisandunud testimiseks automaattõlke subtiitrid eesti keelde. Venekeelsete saadete ligipääsetavus vene keeles võib tänu tehnoloogia arengule hüppeliselt kasvada.

Eesti Rahvusringhäälingu seadusest lähtudes on ERR oma programmide ligipääsetavuse suurendamisse panustanud juba mitu kümnendit. Juba 2022. aasta kevadel käivitus automaatsubtiitrite lisamise süsteem ETV otsesaadetele. Esimesena lisati automaatsubtiitrid uudiste- ja päevakajasaadetele. Järk-järgult on laienenud automaatsubtiitritega varustatud saadete valik, otsesaadetele on lisandunud ka varem salvestatud saated. Mõni aeg hiljem lisati automaatsubtiitrid ka ETV2 saadetele. Koostöös EKI-ga loodi lahendus, mille abil on kogu ERRi programm vaegnägijaile ligipääsetavam audiosubtiitrite toel.

ERRi eestikeelsetes telekanalites olid juba kümnendi algusest alates kõik salvestatud omaasaated varustatud subtiitritega; võõrkeelsed saatelõigud ning muud võõrkeelsed saated, sarjad ja filmid on varustatud ka heliliste subtiitritega ehk kõnesüntesaator loeb ette kogu subtiiterteksti.

Eesti Vabariigi Presidendi kõned ja pöördumised 24. veebruaril, 20. augustil ning 31. detsembril on varustatud viipekeelse tõlke ja subtiitritega. Eurovisiooni lauluvõistluse lauludel on olemas viipekeelne tõlge, kirjeldustõlget on pakutud Laulu- ja tantsupeo ülekannete ning mitmete Eesti mängufilmide juures.

ERR-i saadete järelvaatamine on vaegnägijatele tagatud ekraanilugejate abil; on täiendatud video- ja helipleiereid, et need oleksid ekraanilugejatele arusaadavad ja võimaldaks ilma arvutihiiert kasutamata kontrollnuppe kasutada.

5.2 Erameedia

5.2.1 Duo Media Networks OÜ

Tegevuskavast nähtuvalt plaanib Duo Media Networks OÜ AI tehnoloogia abil varustada 2025. aastal subtiitritega 91% kõigi Kanal 2-e saadete mahust. Järgmistele aastatel nähakse ette subtitreerimise mahu viimine 95 %-ni. Ka teistel ettevõtte telekanalitel nähakse ette enamuse saadete subtitreerimist. Välja arvatud Duo 4 meelelahutusaated, millest 2025. aastal plaanitakse subtiitritega varustada 20 % ja jõuda nelja aasta jooksul 32%-ni.

Duo Media Networks OÜ on 2022-2024 aastate jooksul koostöös EKI-ga oluliselt parandanud teleprogrammide, eelkõige põhikanali Kanal2, ligipääsetavust. Nende aastate jooksul on valitavate automaat-subtiitritega eestikeelse programmi maht mitmekordistunud ning on tänaseks jõudnud ligi 90 %-ni.

5.2.2 AS All Media Eesti

AS All Media Eesti on tegevuskavas seadnud eesmärgiks leida saadetele (sh ka uudistele) reaajas automaatselt genereeritavate subtiitrite lahendus. Tegevuskava kohaselt on katsetatud erinevaid tehisintellektil põhinevaid lahendusi, kuid paraku pole ühegi proovitud lahenduse tulemus seni olnud keeleliselt ja tehniliselt piisavalt kvaliteetne.

On otsustatud tellida ja kasutusele võtta spetsiaalselt kuulmispuudega inimestele mõeldud SDH-subtiitrid (*Subtitles for the Deaf or Hard-of-Hearing*), milles lisaks dialoogile edastatakse kirjalikult ka muud olulist informatsiooni ja helisid. Kui selliste subtiitrite kasutuselevõtt kulgeb edukalt, soovitakse nende osakaalu igal aastal järkjärgult suurenda.

Hankeseriaalidele tellitakse lisaks pealelugemisele ka subtiitrid.

Plaanis on tellida ja lisada eestikeelsed subtiitrid päevakajalistele saadetele (nt Laser).

Aastate 2022-2024 jooksul on AS All Media Eesti telekanalite ligipääsetavus olnud stabiilne – välismaised saated, seriaalid ja filmid on varustatud nn sissepöletatud subtiitrite või siis heli dubleerimisega.

5.2.3 Nišikanalid

V World North Europe OÜ Viasat-i kanalitele järgmistel aastatel ligipääsetavuse parandamiseks tegevusi ette ei näe.

Super Baltic OÜ (Super Plus, Super Baltic) sedastab oma aruandes, et nende telekanalite subtitreerimise kulu peaksid katma programme taasedastavad operaatorid. Teisalt öeldakse, et ollakse pidevas kontaktis Ameerika automaatse subtitreerimise tehniliste integreerijatega ja juhul kui teenuse hind langeb, siis kavatsetakse selline võimalus mõnede programmide jaoks kasutusele võtta 2025. aastal.

Ülejäänud nišikanalid oma tegevuskavades ligipääsetavuse suurendamisele suunatud tegevusi ei planeeri. Arvestades nende ettevõtete äritegevuse võrdlemisi väikest mahtu on ka uutel tehnoloogiatel põhinevate rakenduste kasutuselevõtt majanduslikult raske ülesanne.

Aastate 2022-2024 jooksul on mainitud telekanalite ligipääsetavus olnud stabiilne – välismaised saated, seriaalid ja filmid on varustatud nn sissepöletatud subtiitrite või siis heli dubleerimisega.

6. Huvirühmade tagasiside

Käesolevale analüüsile andsid tagasisidet Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Pimedate Liit, Eesti Vaegkuuljate Liit ja Eesti Kurtide Liit. Tagasisidestajad töid positiivsena välja Eesti Rahvusringhäälingu senised tegevused oma saadete ja programmide ligipääsetavuse suurendamisel. Vaegnägijad rõhutasid kirjeldustõlke olemasolu tähtsust Eesti olulisemate sündmuste ülekannetel ning Eesti mängufilmidel. Esimese Eesti seriaalina sai kirjeldustõlke ERRi toodetud "Von Fock". Samas tõdetakse, et kirjeldustõlkega võiks olla varustatud palju suurem osa Eesti telekanalites edastatavatest kodumaistest filmidest ja seriaalidest ning suur-sündmuste ülekannetest.

Vaegkuuljad tunnustasid ERRi ja Kanal 2-te automatiseeritud subtiitrite lisamise eest eestikeelsetele originaalsaadetele. Avaldati kahetsust, et teised Eesti telekanalid ei ole veel automatiseeritud subtiitreid kasutusele võtnud.

Vaegkuuljad peavad väga oluliseks ERR-i viipekeelsete uudiste olemasolu. Positiivsena toodi välja ERR-is Eurovisiooni lauluvõistlusele viipekeelse tõlke lisamine.

Kõigi huvirühmade ühine soov on, et lähiaastatel teleprogrammide ligipääsetavus oluliselt suureneks. Mõistes, et kõik ligipääsetavuse suurendamiseks tehtavad tegevused on telekanalitele finantsiliselt suur väljakutse, oodatakse ligipääsetavuse parandamisele suunatud riigipoolse rahalise toetuse olulist kasvu nii ERR-ile kui ka erameedia ettevõtetele.

Lisas 3 on toodud huvirühmade ootused telesaadete ligipääsetavusele kuni aastani 2031.

7. Kokkuvõtte ja järgnevad tegevused

Tulenevalt Eesti Rahvusringhäälingu seadusega ERR-ile pandud kohustustest ning riikliku rahastamise toel on ERR oma programmide ligipääsetavuse suurendamisse panustanud juba pikemat aega ning MeeTS-i § 23 mõju sellele protsessile on olnud toetav. Eesti meediaettevõtetest on ERR-i pakutav meediasisu kõige suuremas mahus ning erinevatel viisidel erivajadustega inimestele ligipääsetav.

MeeTS § 23 mõju erameedia poolt pakutavatele audiovisuaalmeedia teenustele on olnud erinev. Kõige positiivsem mõju on olnud Eesti suurimale erameedia ettevõttele Duo Media Networks OÜ ja eelkõige selle põhikanali Kanal 2 ligipääsetavuse suurendamisele. Duo Media Networks OÜ on oma telekanalite (eelkõige Kanal 2) ligipääsetavust aasta aastalt suurendanud. Ligipääsetavuse parandamisega kõigil ettevõtte telekanalitel planeeritakse jätkata ka tulevikus.

Teistele erameedia ettevõtetele regulatsiooni mõju ligipääsetavuse reaalseks parandamiseks ei ole veel väga selgelt ilmnenud. Kuid ka nemad on tunnistanud ligipääsetavuse olulisust ning on seadnud eesmärgiks seda suurendada.

Kuigi siiani on AS All Media Eesti oma telekanalite ligipääsetavuse suurendamisel olnud ERR-st ja Duo Mediast tagasihoidlikum, siis oma tegevuskavas tunnistavad nad teema olulisust ning on seadnud eesmärgiks ligipääsetavuse järk-järgulise suurendamise.

Automatiseeritud subtiitrite tehnoloogia kättesaadavus väiksematele telejaamadele on küll paranemas, aga üldiselt nišikanalid oma tegevuskavades täiendavaid meetmeid ligipääsetavuse parandamiseks ei planeeri ning piirduakse traditsiooniliste subtiitrite ja audiodublaažiga.

Kirjeldustõlget on rakendatud ERR-i suuremate kultuuriürituste ülekannete ning riikliku rahastusega mängufilmide puhul. Siiski tuleb nentida, et viipekeelse tõlke ja kirjeldustõlkega varustatud saadete arv moodustab Eesti telekanalite poolt pakutavate eestikeelsete saadete kogumahust veel üsna tagasihoidliku osa.

Vaatamata peamiste telekanalite edusammudele ja optimistlikule tulevikuvaatele on automatiseeritud subtiitrite jt ligipääsetavust suurendavate meetmete pakkumisel ligipääsetavuse tagamise tase erinevate kanalite ja programmide lõikes ebaühtlane. Populaarsed eestikeelsed teleseriaalid ei ole kirjeldustõlgetega varustatud. Väiksemate telekanalite programmid ei paku täiendavaid võimalusi ligipääsetavuse parandamiseks, sest automatiseeritud subtiitrite kasutuselevõtt, rääkimata viipekeelsest tõlkest ja kirjeldustõlkest, on nende jaoks rahaliselt keeruline väljakutse.

Jätkuvalt on ajakohane Rakkerühma aruandes toodu:

Riigi roll on jätkuvalt oluline, pakkudes rahalist tuge ja edendades koostööd tehnoloogia arendajate ja meediateenuse osutajate vahel. Täiendav ressurss on vajalik, et laiendada kirjeldustõlketeenuste pakkumist kõigile Eesti mängu- ja dokumentaalfilmidele, populaarsetele teleseriaalidele ja tagada nende kättesaadavus kõikides telekanalites.

Eesti meediateenuste ligipääsetavuse tase on viimastel aastatel küll märkimisväärselt paranenud, kuid kõigi audiovisuaalmeedia teenuste viimine vastavusse Ligipääsetavuse direktiivi nõuetega seisab alles ees. Tehnoloogilise innovatsiooni, täiendava rahastuse ja sektoriülese koostöö abil on võimalik tagada, et Eesti telekanalite sisu oleks ligipääsetav kõigile vaatajatele, olenemata nende erivajadustest.

Käesolevast analüüsist lähtudes koostatakse järgneva tegevusena kultuuriministri määruse eelnõu, mis täpsustab nõudeid ligipääsetavusele. Määruse kehtestamise kohustus tuleneb ka MeetS § 23 lg-st 1¹, mis näeb ette, et valdkonna eest vastutav minister (ehk kultuuriminister) kehtestab määrusega täpsemad nõuded audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavusele ja nende täitmise tähtajad, sealhulgas:

- 1) subtiitritega varustatud eestikeelsete saadete ning viipekeelse tõlkega, kirjeldustõlkega ja audiosubtiitritega varustatud saadete miinimummahu programmis või programmikataloogis;
- 2) nõuded subtiitrite valitavusele ja helilistele subtiitritele.

Seega kehtestatakse määrusega konkreetsemad ja kontrollitavad nõuded, mis aitavad kindlustada, et audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavus ka päriselt paraneks. Määruse eelnõu koostamisega on tänaseks juba ka alustatud ja see saadetakse kooskõlastamisele eelnõude infosüsteemi kaudu. Volitusnorm lisati seadusesse Meediateenuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega, mille seletuskirja (327 SE⁵) kohaselt lisatakse volitusnorm MeeTS-i eesmärgiga tagada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/1808, millega muudetakse direktiivi 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv), artikli 7 lõikest 1 tuleneva kohustuse, muuta audiovisuaalmeedia teenused puudega inimestele üha paremini ligipääsetavaks, tõhus täitmine.

Lisa 1. TTJA-le esitatava aruande ja tegevuskava vorm

	Aasta
--	-------

⁵ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4ba650d7-565f-425c-960b-2ed72b05857c/meediateenuste-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>

	Subtiitrid	Viipekeelne tõlge	Kirjeldus- tõlge	Audiosub- tiitrid	Eraldi audiokanal	Teletekst	Muud lisateenused	Muude lisateenuste olemasolul nende kirjeldus
1. Programmikataloogi osad								
Mängufilmid								
Dokumentaalfilmid								
Meelelahutussaated								
Sarjad								
Lastesaated								
Muud saated								
2. Tegevuskava täitmiseks vajalikud vahendid								
Rahaliselt (EUR)								
Tehniline lahendus								

Lisa 2. TTJA-le esitatava televisiooniteenuse ligipääsetavuse aruande ja tegevuskava vorm

Tabelisse märkida orientatsioonalt mitu protsenti igast programmi osast oli erinevate liikmetest abil ligipääsetav								
Televisiooniteenuse osutaja nimi								
Teleprogrammi nimi								
	Aasta							
	Subtiitrid	Viipekeele- tõlge	Kirjeldus- tõlge	Audiosub- tiitrid	Eraldi audiotra- nal	Teletekst	Muud lisateenu- sed	Muude lisateenuste olemasolul nende kirjeldus
1. Teleprogrammi osal								
Uudisesaated								
Päevakajalised saated								
Meelelahutussaadet								
Sarjad								
Mängufilmid								
Dokumentaalfilmid								
Lasteaadet								
Muud saated								
2. Tegemas oleva täitmiseks vajalikud vahendid								
Rahaliselt (EUR)								
Tehniline vahend								

Lisa 3. Huvirühmade ootused audiovisuaalmeedia teenuste ligipääsetavusele

Eesti Puuetega Inimeste Koja sihtrühmadel ootused

- Viipekeele- ja eestikeelsed subtiitrid riiklikult oluliste tähtpäevade ülekannetel:
  - Vabariigi Presidendi uusaastatervitus 31. detsembril.
  - Vabariigi Presidendi kõne Eesti Vabariigi aastapäev 24. veebruaril.
- Viipekeele- ja vaegkuuljate subtiitrid, kirjeldustõlge 24. veebruari piduliku kontsertlavastuse ja Kaitseväge paraadi ülekannetel. Ülejäänud ülekandel ja intervjuudel külalistega kirjutustõlge, vähemalt automaatsubtiitrid ja viipekeele- ja vaegkuuljate subtiitrid.
- Peaministri pöördumised ja intervjuud: viipekeele- ja automaatsubtiitrid; Riigikogu esimehe kõnel 1. jaanuaril viipekeele- ja automaatsubtiitrid.

- Tantsupidu: viipekeeletõlge (intervjuudele), automaatsubtiitrid ja kirjeldustõlge, intervjuu vähemalt automaatsubtiitritega.
- Laulupidu: viipekeeletõlge ja vaegkuuljate subtiitrid, laulusõnad kindlasti korrektsete subtiitritega, intervjuud vähemalt automaatsubtiitritega; vahetekstid ja intervjuud viipekeeletõlkega.
- Taasiseseisvumispäeva kõne 20. augustil: viipekeeletõlge ja subtiitrid.
- Eesti Laulu ja Eurovisiooni ülekanded on varustatud kirjeldustõlkega ja viipekeelse tõlkega.

Ootus on, et ligipääsetavus tagatakse ka järgnevatele sündmustele/ülekannetele:

- Olümpiamängud (ka taliolümpia): avamine, olulisemad võistlused eestlaste osalusel - kirjeldustõlge (ainult tseremooniatel), viipekeeletõlge ja vähemalt automaatsubtiitrid.
- Paraolümpiamängud: otseülekanded Eesti meedias, kirjeldustõlge, viipekeeletõlge ja vähemalt automaatsubtiitrid.
- Olulisemad valimistega seotud debatil: viipekeel ja vähemalt automaatsubtiitrid.
- Valimisdebatid – kohalike omavalitsuste debatil, Riigikogu valimised.
- Eesti filmi- ja teleauhindade gala ülekanded.
- Kergejõustik, kümnevõistlus + teised spordialad.
- Lastesaated (viipekeeletõlkega vähemalt 1x nädalas).
- Kirjeldustõlkega lastesaated.

Eelnevat kokku võttes on kümne loetletud tähtpäeva teleülekannete ligipääsetavuse tagamine koos võimalike lisataotluste fondiga hinnanguliselt 250 000 eurot aastas.

Eesti Pimedate Liidu ootused

Kirjeldustõlkega varustatakse saated, millel on oluline visuaalne sisu (mängufilmid, telesarjad, dokumentaalid, lastesaated, tõsielusarjad jne).

Eelkõige suurendatakse eestikeelsete mängufilmide, telesarjade, dokumentaalfilmide, meelelahutussaated jne ligipääsetavust.

Ettepanek on kehtestada kirjeldustõlke osakaalude miinimumnõuded järk-järgult kasvavana, võimaldades meediateenuse osutajatel kohaneda ja tegevuskavasid ellu viia.

Aastaks 2027 on vähemalt 3% ERRi teleprogrammide eestikeelsest originaalsisust varustatud kirjeldustõlkega. Kirjeldustõlkega varustatud saadete osakaal kasvab 2028.aastaks 6%-ni ja aastaks 2030 10%-ni.

Kirjeldustõlke ootused erameedia telekanalitele (käive > 5 miljoni euro aastas) on vastavalt vähemalt 2% aastal 2027; aastaks 2029 vähemalt 5% ja aastaks 2031 vähemalt 7,5%.

Lisaks peab vähemalt pool kirjeldustõlkega sisust paiknema vaadatavatel kellaaegadel (nt 18.00–23.00 või hommikused lastesaated).

Kordussaated peavad säilitama kirjeldustõlke.

Kirjeldustõlge peab olema kvaliteetne ja tehniliselt kättesaadav samadel platvormidel kui saade (sh veeb, järelvaatamine, äpid, vabalevi vms).

Kirjeldustõlke olemasolust tuleb vaatajat teavitada ligipääsetaval kujul nii telekavas, kui ka järelvaatamise keskkonnas.

Hinnanguliselt maksab kirjeldustõlke lisamine salvestatud saadetele 1000-2000 eurot tund ja otsesaadetele 2000-3000 eurot tund. Arvestades, et ideaalis vajaks kirjeldustõlget aastas ligi 2000 tundi olulisemaid saateid, seriaale ning filme igas telekanalis, siis Eesti viie suurima vaadatavusega telekanalite programmide olulise osa varustamine kirjeldustõlkega eeldaks mitme miljoni euro suurust iga-aastast rahastust.